

Соціально-економічне дослідження потенціалу робочої сили

у Вінницькій області (Україна)

Квітень – травень 2024 року

КЛЮЧОВІ ТЕЗИ

- Більшість респондентів була працевлаштована, причому молоді люди і чоловіки частіше працювали неофіційно. Найбільш поширеними джерелами доходу були заробітна плата, а також пенсія, грошові перекази та державна допомога. Про збільшення доходів протягом останнього року повідомило дещо більше респондентів, ніж про зменшення. Втім, багато опитаних, зокрема безробітних, вказали на погіршення свого економічного становища і купівельної спроможності.
- Молоді респонденти, зокрема у сільській місцевості, частіше перебували у пошуку роботи. Для усіх груп населення рівень заробітної плати був найважливішим критерієм при виборі роботи, причому більшість респондентів розраховувала на низький та середній рівень заробітної плати. Інші аспекти були важливі лише для певних груп. Так, для молодих жінок і безробітних респондентів цим аспектом була наявність можливостей по догляду за дітьми. Серед опитаних чоловіків і жінок спостерігався чіткий розподіл у секторах за бажаною робочою спеціалізацією.
- Попри те, що у минулому році відносно невелика частка респондентів пройшла курси професійної підготовки, багато опитаних, насамперед безробітних, висловили бажання пройти їх з метою досягнення відповідності вимогам роботодавців та підвищення власної кваліфікації. У міській місцевості такі курси були більш доступними. Очевидно, що небагато роботодавців пропонують безкоштовне навчання, а для респондентів основною перешкодою у доступі до професійного навчання, за їхніми словами, є його вартість.
- Респонденти, які проживають у сільській місцевості, стикалися з особливими проблемами, пов'язаними з ринком праці. Серед них було менше працевлаштованих порівняно з опитаними у містах. Крім того, вони розраховували на нижчу заробітну плату. Також сільські жителі більш ніж втричі частіше вважали брак вакансій у своїй місцевості перешкодою у працевлаштуванні на нову роботу і більш ніж в десять разів частіше зазначали брак навчальних закладів у своїй місцевості перешкодою у доступі до професійної (пере-) підготовки.

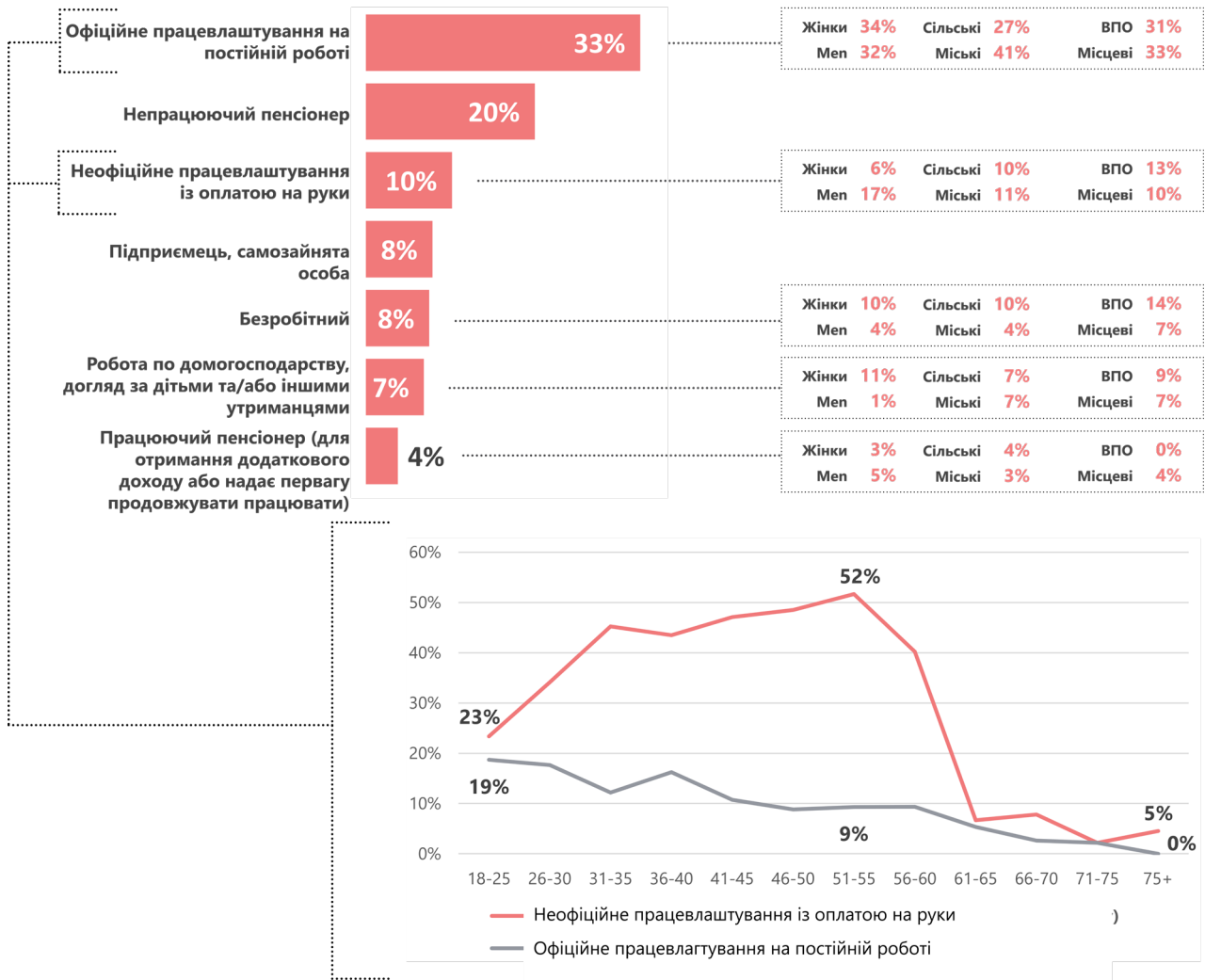
КОНТЕКСТ ТА ОБҐРУНТУВАННЯ

Російське повномасштабне вторгнення в Україну, яке триває з 2022 року, серйозно позначається на економічній ситуації у країні. Зокрема, внаслідок відтоку мільйонів працівників за кордон, масового переміщення населення у межах країни і мобілізації чоловіків український ринок праці має ряд проблем, серед яких — нестача кваліфікованих працівників. Крім того, система освіти має проблеми з адаптацією програм професійної підготовки до зростаючих потреб економіки. Збільшилася кількість людей, які працюють неофіційно, особливо чоловіків, які намагаються уникнути мобілізації. Це ще більше спотворює динаміку ринку праці. Зазначені проблеми у поєднанні з секторальним і географічним дисбалансами у відновленні економіки позначаються на дедалі складнішій ситуації у сфері зайнятості. У цьому контексті метою даного дослідження є вивчення ключових тенденцій і можливостей для відновлення ринку праці, визначення профілю робочої сили у досліджуваних регіонах, а також оцінка потреб, перешкод та стратегій шукачів роботи і роботодавців. За підтримки Міністерства міжнародних справ Канади фахівці REACH провели низку соціально-економічних досліджень з метою надання інформаційної підтримки реалізації командою Acted проєкту «Забезпечення розширення економічних прав та можливостей жінок для відновлення і розвитку» (SEED). З кінця 2023 року REACH в Україні провела дослідження у 4 областях: Одеській, Миколаївській, Вінницькій та Чернігівській.



ЗАЙНЯТІСТЬ І ДОХІД

% респондентів, за повідомленою ситуацією із зайнятістю (один варіант відповіді, N=1276)



% респондентів, які зазначили різні джерела доходу (декілька варіантів відповіді, N=1276)



% респондентів, які повідомили про збільшення або зменшення своїх доходів (один варіант відповіді, N=630)

	Загалом	Село	Місто
Збільшився	44%	43%	45%
Зменшився	42%	42%	41%
Не змінився	12%	13%	11%

% респондентів, які оцінили власну купівельну спроможність (один варіант відповіді, N=1276)

	Загалом	Працевлаштовані	Безробітні
Не вистачає грошей на їжу	5%	3%	10%
Вистачає грошей на їжу, але важко купити одяг	52%	44%	72%
Зистачає грошей на їжу, одяг і невеликі заощадження	38%	46%	18%
Можу дозволити собі купити деякі дорогі товари (наприклад, побутову техніку)	0%	0%	0%

ПОШУК РОБОТИ

9% мали наміри змінити роботу

% респондентів, які повідомили, що наразі шукають роботу

Загалом **8%**

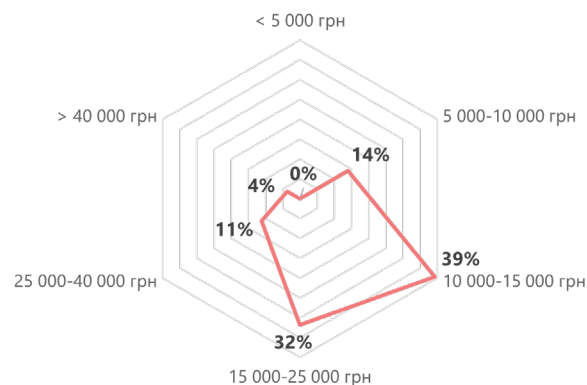
Жінки 9%	Село 10%	ВПО 19%
Чоловіки 8%	Місто 6%	Непереміщені 8%
		особи
18-35 12%	36-50 12%	51-65 5%

Більшість опитаних представників вразливих груп населення наразі не шукає роботу. У пошуку роботи перебувають лише **6%** членів багатодітних сімей, **8%** одиноких матерів / батьків, **1%** пенсіонерів, **7%** людей з інвалідністю та **7%** ветеранів.

Плани щодо зміни роботи були як у жінок, так і в чоловіків. **ВПО більш ніж удвічі частіше замислювалися про зміну роботи**, ніж непереміщені особи.

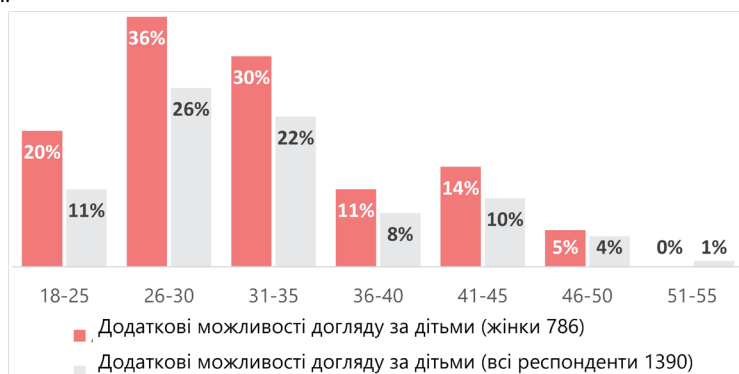
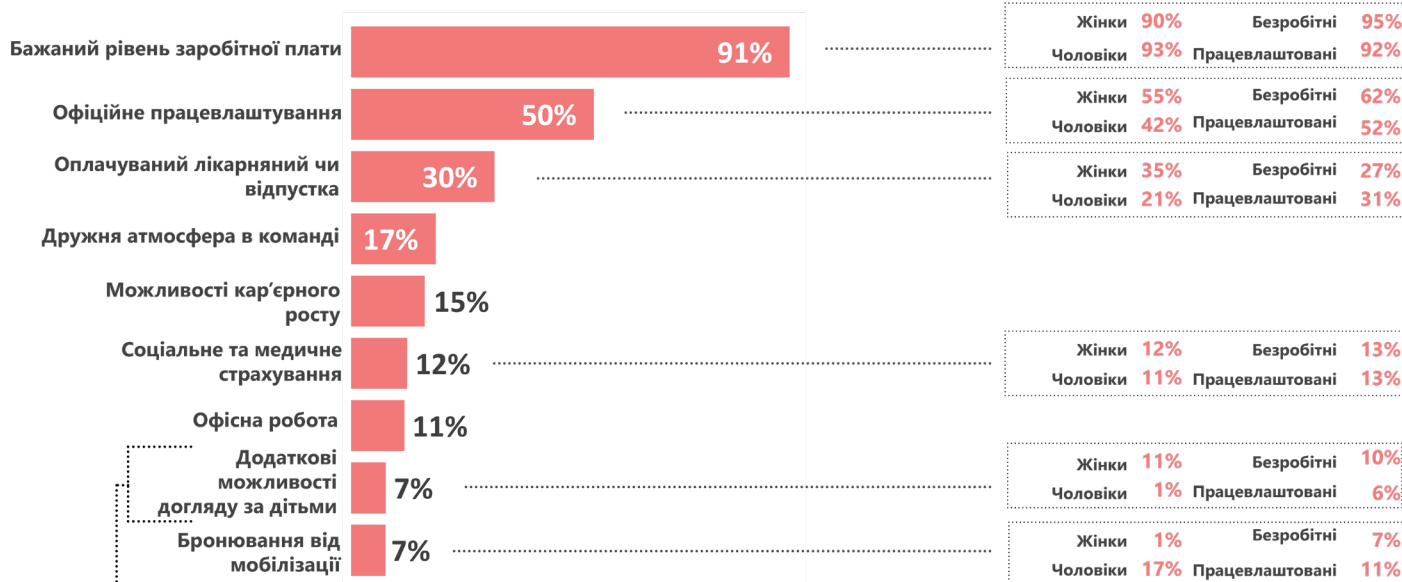
Рівень заробітної плати був найчастіше вказуваним критерієм при виборі роботи в усіх верствах населення і згадувався **91%** респондентів.

% опитаних шукачів роботи, які зазначили бажаний діапазон заробітної плати із 6 запропонованих (один варіант відповіді, N=107)

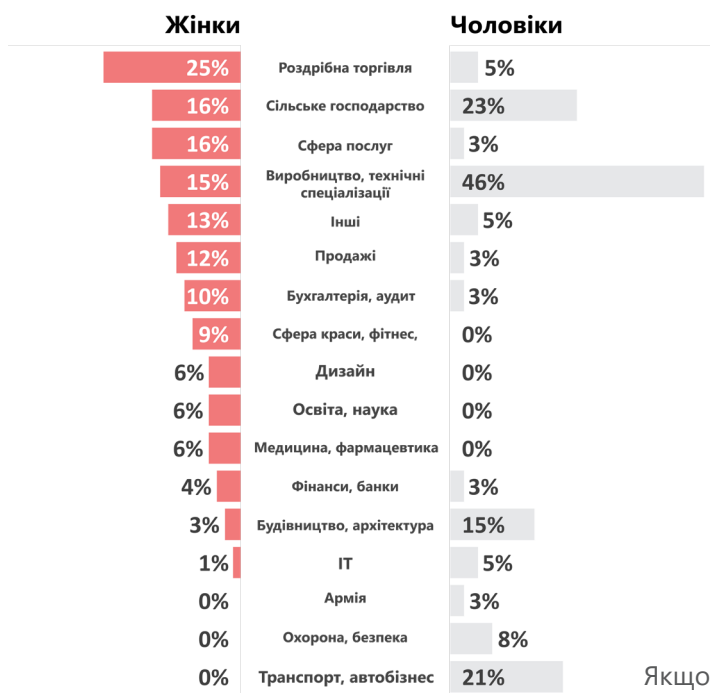


Чоловіки майже вдвічі частіше, ніж жінки, розраховували на заробітну плату від 15 000 до 25 000 грн (49% чоловіків проти 22% жінок). Водночас **жінки частіше, ніж чоловіки, погоджувалися на рівень заробітної плати від 10 000 до 15 000 грн, який є нижчим за середній показник по області** (43% жінок проти 33% чоловіків). Також вони в 10 разів частіше погоджувалися на найнижчий рівень заробітної плати від 5 000 до 10 000 грн (21% жінок проти 3% чоловіків). Водночас жінки вдвічі частіше, ніж чоловіки, розраховували на заробітну плату понад 40 000 грн (4% проти 2%).

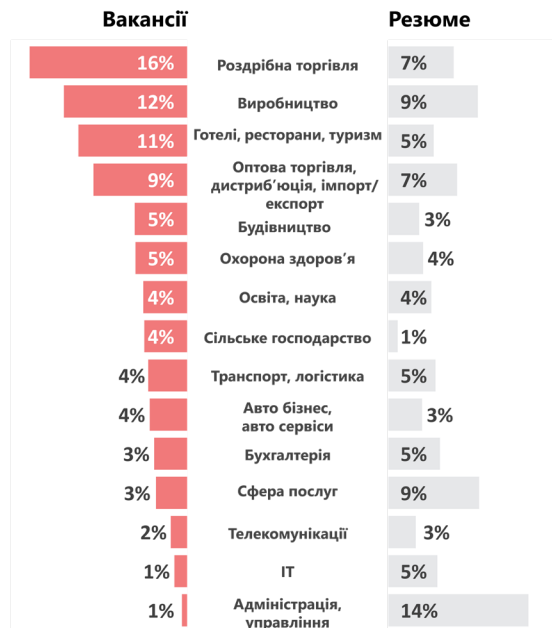
% респондентів, які назвали найважливіші критерії при виборі роботи (декілька варіантів відповіді, N=1276)



% респондентів, які зазначили бажані для себе сектори зайнятості (декілька варіантів відповіді, N=107)

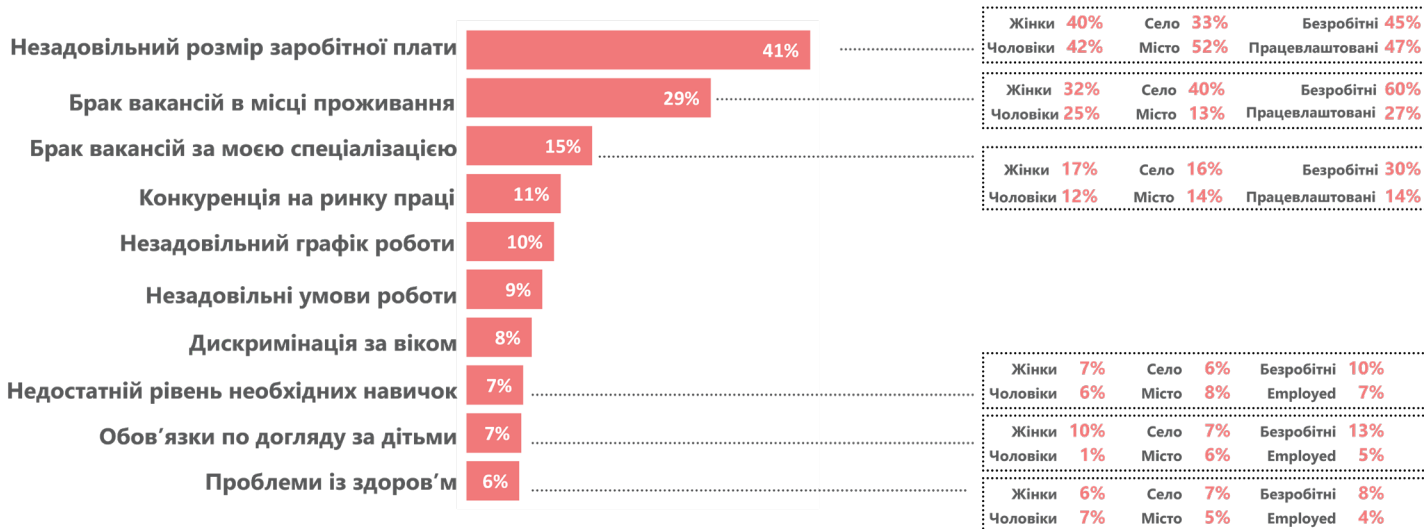


Вакансії і резюме у Вінницькій області, опубліковані на сайті пошуку роботи work.ua, за секторами (листопад 2024 року)

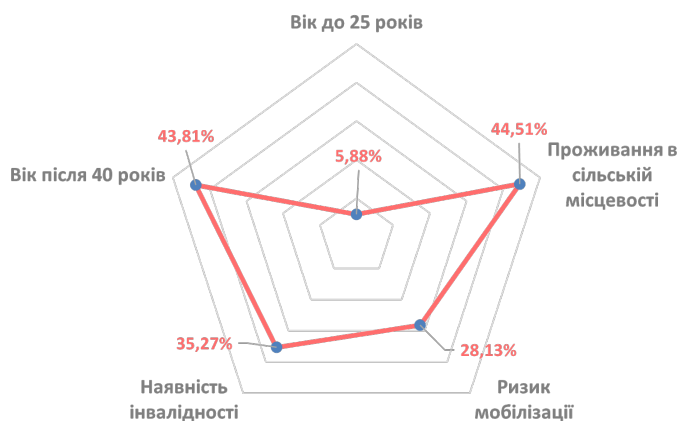


Якщо у перших восьми секторах **на одну вакансію** припадає у середньому **2 резюме**, в останніх семи секторах це співвідношення складає у середньому **15 резюме на вакансію**.

% респондентів, які назвали перешкоди у пошуку нової роботи (декілька варіантів відповіді, N=1276)



% характеристик, які, на думку респондентів, ускладнюють пошуки роботи (декілька варіантів відповіді, N=1276)



Респонденти з сільських населених пунктів частіше розглядали своє місце проживання як проблематичне для працевлаштування порівняно з **міськими жителями** (55% проти 29%). Водночас лише 5% з усіх респондентів вважали, що статус ВПО ускладнює пошуки роботи, і цю думку поділяли 23% опитаних **ВПО**. Жінки частіше порівняно з **чоловіками** вбачали перешкоду у приналежності до вікової категорії старше 40 років (47% проти 38%), проте рідше вказували на ризик призову (22% жінок проти 28% чоловіків).

% респондентів, які розглядали працевлаштування в іншому місті або регіоні (N=107)

Загалом **33%**

Жінки **31%** Село **36%** Безробітні **32%**
Чоловіки **36%** Місто **24%** Працевлаштовані **35%**

ВПО частіше, ніж місцеві жителі, шукали роботу в іншому місті (47% проти 30%).

Найбільш відкритими до пошуку роботи в іншій місцевості були респонденти вікової групи від 31-35 років (62%). Респонденти віком від 26 до 30 років (22%) були менш готові шукати роботу в іншому населеному пункті порівняно, наприклад, з респондентами віком від 41 до 45 (37%). Вікова група від 51 до 55 років була найменш схильною до географічної мобільності (12%).

ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ

% респондентів, які пройшли курси підвищення кваліфікації або навчання у минулому році (N=1276)

Загалом **11%**

Жінки **11%** Село **9%** Безробітні **7%**
Чоловіки **12%** Місто **15%** Працевлаштовані **16%**
ВПО **19%** Непереміщені **11%** Особи, які **0%**
особи повернулися

% респондентів, які назвали види нещодавно закінчених курсів підвищення кваліфікації/навчальних курсів (N=143)

Курси підвищення кваліфікації **83%** Мовні курси **8%**
Психологічні тренінги **9%** IT-курси **4%**
Перепідготовка за новою спеціалізацією **7%** Курси з основ ведення бізнесу **2%**

% респондентів, які потребують перепідготовки або інших курсів підвищення кваліфікації (N=1276)

Загалом **18%** Безробітні **38%** Жінки **20%**
Працевлаштовані **19%** Чоловіки **14%**

% респондентів, які назвали види каналів пошуку роботи, якими користувалися (N=1276)



ВПО набагато частіше користувалися онлайн-платформами, такими як сайти пошуку роботи (55%) та соціальні мережі (40%), ніж непереміщені особи (22% та 14% відповідно). Так само міські жителі частіше користувалися онлайн-платформами (39%), ніж сільські жителі (15%). Лише **1%** респондентів повідомив, що користувався послугами приватних рекрутингових агентств.

% респондентів, які зазначили тип постачальника нещодавно закінчених курсів підвищення кваліфікації/навчальних курсів (N=143)



% респондентів, які висловили бажання пройти курси підвищення кваліфікації, щоб відповідати вимогам роботодавців (N=1276)

Загалом **34%**

Жінки **36%** Село **30%** Безробітні **54%**
Чоловіки **29%** Місто **39%** Працевлаштовані **39%**
ВПО **34%** Непереміщені **33%** Особи, які **33%**
особи повернулися

% респондентів, які зазначили бажані для себе сектори професійної підготовки (декілька варіантів відповіді, N=224)

% респондентів, які зазначили бажану форму навчання (один варіант відповіді, N=224)



Очна 33%
Онлайн 38%
Змішана 29%

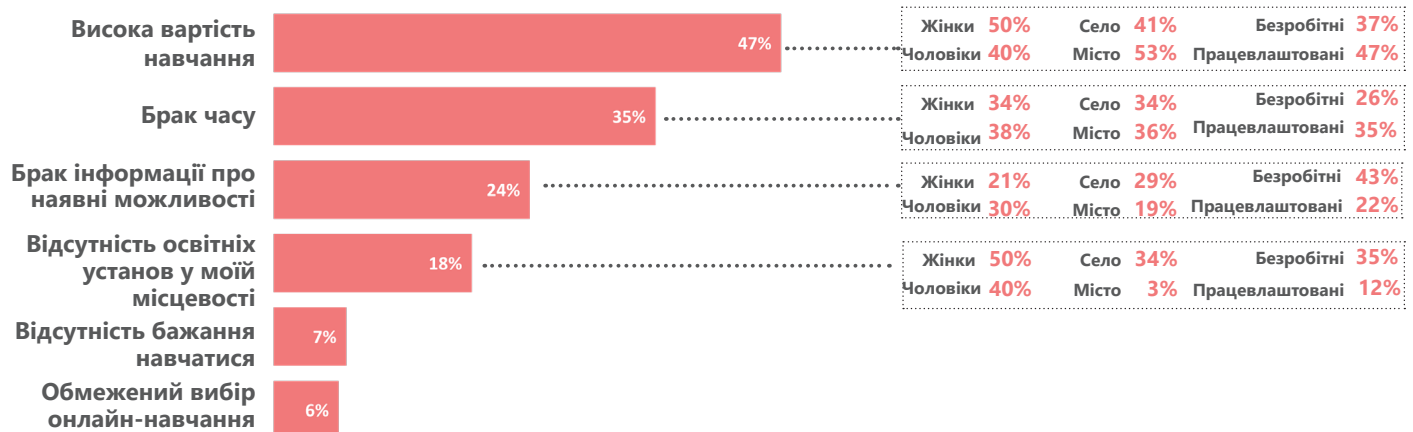
Жінки 44%
Чоловіки 25%
Село 41%
Місто 35%

Безробітні 39%
Працевлаштовані 34%

% респондентів, чиї роботодавці запропонували їм безкоштовне навчання (один варіант відповіді, N=695)

Загалом 26%
Село 24%
Місто 29%

% респондентів, які назвали перешкоди у доступі до професійного навчання (декілька варіантів відповіді, N=224)



% респондентів, зареєстрованих у центрах зайнятості (один варіант відповіді, N=1276)

Загалом 23%

Жінки 26%
Чоловіки 20%
Село 22%
Місто 21%
18-35 3%
36-60 15%

Згідно з отриманими даними, в центрах зайнятості було зареєстровано **47% безробітних** респондентів, **24% людей з інвалідністю**, **23% одиноких матерів/ батьків**, **17% ветеранів**.

Лише **8%** респондентів повідомили, що відвідували курси перепідготовки, які пропонують центри зайнятості. Зокрема, вони навчалися за будівельними спеціальностями (22%), сільськогосподарськими спеціальностями (13%), технічними спеціальностями (9%), вивчали фінансову грамотність (9%), відвідували курси водіїв різних категорій (9%) тощо.

% респондентів, які зазначили послуги, якими вони скористалися у центрах зайнятості (декілька варіантів відповіді, N=299)



ОСНОВНІ АКЦЕНТИ

Дослідження профілю працездатного населення Вінницької області продемонструвало, що на час проведення опитування більше половини інформантів були працевлаштовані, причому 40% респондентів мали неповну зайнятість (зокрема, опитані, які ідентифікували себе як безробітні, люди, які виконували неоплачувану домашню роботу, доглядали за дітьми, непрацюючі студенти і непрацюючі пенсіонери). Водночас під час аналізу категорії працездатного населення за визначенням МОП (безробітні і наразі у пошуку роботи) було виявлено, що 7% респондентів — безробітні. З огляду на наміри та стратегії пошуку роботи слід зазначити наступні ключові моменти:

- найбільш важливими критеріями під час пошуку роботи були бажаний рівень заробітної плати, офіційне працевлаштування, оплачувана відпустка і лікарняні, а також дружня атмосфера в команді. Варто зазначити, що соціальне та медичне страхування не увійшло до трьох основних критеріїв, на відміну від інших областей (Миколаївської, Одеської, Чернігівської).
- До основних перешкод на шляху до працевлаштування інформанти відносили незадовільну заробітну плату, брак відповідних вакансій у місці проживання, брак вакансій за відповідною спеціальністю, конкуренцію на ринку праці та незадовільний графік роботи.
- Найбільш вразливими категоріями на ринку праці були сільські жителі, ВПО та жінки. Більшість опитаних представників вразливих груп населення (одинокі матері / батьки, багатодітні батьки, люди з інвалідністю, ветерани) наразі не шукають роботу. У випадках необхідності здійснювати догляд за дітьми жінки стають окремою вразливою категорією. Жінки також частіше, ніж чоловіки, зазначали, що вік старше 40 років є значною перешкодою для працевлаштування. Слід зазначити, що одна людина може мати кілька вищезгаданих вразливостей, що суттєво підвищує ризик безробіття і обмежує її можливості працевлаштуватися.
- Навчання і освіта, очевидно, є важливою стратегією підвищення конкурентоспроможності на ринку праці для окремих категорій шукачів роботи. Частина респондентів вважала, що додаткові навчальні можливості можуть збільшити шанси працевлаштуватися. Слід зазначити, що саме безробітні, жінки та жителі міських населених пунктів включали навчальний компонент у свою стратегію досягнення відповідності вимогам роботодавців. Запити на навчання дещо відрізнялися у жінок і чоловіків. Також відрізнялися побажання щодо форми навчання: зокрема, жінки надавали перевагу онлайн-навчанню. Водночас слід зазначити, що серед основних перешкод у доступі до навчання була його висока вартість, про що дещо частіше повідомляли жінки.

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОБМЕЖЕННЯ

Збір даних для соціально-економічного дослідження трудового потенціалу було проведено у період з 15 квітня по 14 травня 2024 року. Кількісні дані було зібрано в єдиній Кобо-формі для структурованих інтерв'ю з 5 385 дорослими жителями чотирьох областей, у тому числі 1 276 респондентами у Вінницькій області. Розмір вибірки визначався чисельністю населення,* стратифікованого за міським / сільським типом місцевості, з довірчою ймовірністю 97% і похибкою 5%. Якісні дані було зібрано шляхом проведення 68 індивідуальних інтерв'ю (II) з представниками навчальних закладів та відділів кадрів (HR) на підприємствах, у тому числі 24 II у Вінницькій області (даний інформаційний бюлетень не містить результатів якісного дослідження).

Крім того, дані з резюме і вакансій, опублікованих на сайті пошуку роботи work.ua, було зібрано за допомогою скриптів, створених в RStudio, що дозволило отримати кількісну картину динаміки ринку праці, у тому числі демографічні профілі шукачів роботи і секторальні тенденції. Дані, отримані з сайту work.ua, відображають лише кількість опублікованих вакансій і резюме протягом одного місяця збору даних. Також обмеження можуть проявлятися в репрезентативності на рівні громади, району і неповному переліку усіх вакансій за спеціалізацією/сектором на досліджуваній території, оскільки деякі роботодавці можуть використовувати інші канали пошуку працівників. Метод двоступеневої випадкової вибірки застосовувався окремо для міської та сільської місцевостей. Рандомізований відбір кожного ДГ у межах первинної територіальної одиниці вибірки здійснювався за допомогою підходу на основі ГІС. На початковому етапі формування вибірки було виключено прифронтові та недоступні території, що може обмежувати репрезентативність результатів для певних районів.

*Через застарілий характер даних останнього перепису населення, проведеного в Україні у 2001 році, та масового переміщення населення забезпечити точні демографічні дані по країні складно. Розрахунок розміру вибірки було проведено за допомогою поєднання даних перепису населення і даних Оксфордського дослідження від квітня 2023 року. Території, визначені службами безпеки як недоступні, було виключено з бази вибірки.